

ABONAMENTUL
Pe un an . . . 23.— Cor.
Pe jumătate an 14.— „
Pe 3 luni . . . 7.— „
Pe o lună . . . 2.40 „
Pentru România și
străinătate:
Pe un an . . . 40.— franci.
Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

ADMINISTRAȚIA
Strada Zrinyi Nr. 1/a

INSERTIUNILE
se primesc la admini-
strație.

Mulțumite publice și List
deschis costă șirul 20 ml.
Manuscrisurile nu se in-
napoiază.

Limba diplomatică în Balcani.

Probabil va fi limba românească.

Arad, 26 Noembrie.

O spunem din cap de loc că de un pronostic nu poate fi vorba. Printre tenebrele actuale ale Balcanilor nu se pot întrezări zorii viitorului, lipsesc elementele cari să te ajute la constituirea unei judecăți sigure asupra soartei popoarelor balcanice. Dar probabilitățile se pun. Și uneori ele sunt de un interes general și cu multe șanse de a se întruchișa în realitate. Chestiunea de care vrem să ne ocupăm astăzi a fost zilele aceste vii obiect de discuție, polemică, în societatea intelectualilor noștri aradani. Este chestiunea întrebării pe viitor a unei limbi diplomatice în statele balcanice, și majoritatea rezonamentelor a fost pentru *limba românească*.

O chestiune ca aceasta care a animat o seamă de minți vioaie merită să fie ținută la suprafață, deci s'o aducem într'un cerc mai larg de discuție, s'o punem și aci.

În zilele trecute spuneam că neamurile balcanice n'au cultivat raporturi cari să isbutiască o apropiere, o reconciliație între ele. Se explică deci imposibilitatea de a rezolvi ei numai prin ei chestiunea balcanică mănecând la o împărțire a teritorului balcanic pe baza principiului naționalităților. Dimpotrivă. Spiritul de exaltare a fost crescut din partea claselor diriguitoare. Ambiții nesățioase, disensiumi, rancune au săpat prăpastii afunde între stătuțele independente. Când interesele Orientului au provocat o măsurare de arme pe teritor balcanic între cele două mari grupări beligerante, statele balcanice nu nu

mai că au fost surprinse, aflate nepregătite, dar unele găsesc prilejul nimerit de a se alătura beligeranților pentru a-și împlini visurile de mărire.

Dar e cert că prin amestecul cu armele al celor două grupări beligerante în Balcani, chestiunea balcanică nu o vor mai rezolvi-o Balcanicii. Încă odată va străluci adevărul că alianțele cu puterile mari sunt primejdioase, costisitoare. Interesele statelor mici nu pot fi identice cu ale statelor mari, căci vor fi amenințate să fie infeodate acestora. O alianță de state mici însă este naturală, și singură le poate salvarda independența.

Balcanicii vor lua din acest războiu o învățătură, scump plătită. În orientarea politice lor naționale desigur nu vor mai căuta spre ceruri îndepărtate, ci spre cerul ce se întinde deasupra gospodăriei, pământului lor. Se vor vedea necesități să se întrebe unii pe alții, să stabilizească raporturi juste întreolaltă, vor constitui liga balcanică în fruntea căreia de sigur va sta regatul român care de timp îndelungat a făcut osteneți să desăvârșiască înțelegerea prietnică între vecinii săi.

Greșala o vor repara-o, dar după ce au ispășit-o cu sângele tinăr ce curge astăzi în Balcani. Și, ca și în aceea zi de Iunie în 1913, Balcanicii vor căuta peste Dunăre, spre regatul român, pentru ca tot acolo să se facă reconciliația, poate statornică, poate desăvârșită. Regatul român a fost în toată bună-vremea, de secole, înainte mergător în cultură și civilizație. Domnii români au fost ocrotitorii artei, culturai bizantine, curțile lor erau întâiele în strălucire și bogăție, princi-

patele dunărene se bucuraseră de autonomia deplină și numai ele n'au furnizat copii-ieni-ceri pentru Poartă. Mâna domnilor români se întindea darnică peste Balcani, și abia rămânea așezământ cultural, biserici și mănăstiri cari să nu aibă danii dela scaunele Munteniei și Moldovei. Domnii români au făcut primele încercări cu arma de a scutura jugul turcesc, a apăra creștinătatea amenințată de invazia stăpânilor Constantinopolului. Dar principatele dunărene au fost în Balcani antemergătoare în consolidarea politică independentă, România a fost modelul pentru Bulgari și Sârbi în organizarea internă.

În relațiile de până aci Românii din regat au avut un rol fruntaș în toate evenimentele balcanice. Prin prudența conducătorilor de azi ai destinului României acest rol se va putea menține și pe viitor. La deslegarea chestiunii balcanice România este chemată să-și spună cuvântul hotărîtor, ca una ce este direct interesată în afacerile balcanice și are o cunoștință mai exactă a tuturor manifestărilor neamurilor balcanice.

Iar dacă așa de strânse interese are regatul român cu vecinii de peste Dunăre și dacă el a fost arbitru situației balcanice în atâtea rânduri, de ce *limba românească* n'ar fi decretată limbă diplomatică în Balcani? De ce luxul de a întrebuița limba unei puteri mari europene ale cărei interese nu sunt așa de apropiate?

Sunt deci rezoane cari să sprijinească pe acei polemisti cari vorbiau de necesitatea întrebuițării limbii românești ca limbă de conversație în aranjarea raporturilor și afacerilor balcanice pe viitor. Doar războiul actual va cuminti pe Balcanici, îi va pune în

Un păcat social.

(Pentru poporul rus și oricare alt popor).

Traducere liberă din nemțește.

De Dr. P. R.

IV.

(4)

Oamenii nu discută asupra învățăturilor lui Henry George; ei nu le cunosc. Aceia cari în realitate le cunosc, nu pot face alta decât să le aproabe.

Dacă însă totuși îi amintesc învățăturile, aceasta o fac sau pentru ca să le atribue un înțeles pe care nu-l conțin, sau să combată aceea ce a combătut și Henry George, sau peste tot nu se ocupă de ele, pentru că nu coincid cu principiile pedante, orbitoare și superficiale ale așa numitei economii naționale, cari sunt recunoscute de adevăruri indiscutabile.

Politicianii din Europa și America lucrează pentru binele poporului lor pe cele mai diferite terene (tarifă vamală, colonii, dăi, miliție, adunări sociale) — numai la un singur lucru nu se gândesc, fără de care nu se poate îmbunătățire adevărată pentru popor: la reintroducerea dreptului tuturor oamenilor la pământ.

Cu toate că toți politicianii lumii creștine simțesc în adâncul inimii lor că toată activitatea lor: lupta pe teren economic și militar,

nu poate conduce decât la o sleire a popoarelor, ei totuși trăiesc numai pentru moment și continuă a se mișca într'un cerc vrăjit, din care nu este scăpare.

Cât de ciudată poate să fie aceasta orbire momentană a politicianilor din Europa și America — se poate explica prin faptul, că oamenii în Europa și America de mult timp, rătăcesc pe un drum fals, cea mai mare parte din populație neavând nici o legătură mai mult cu țara (în America populația nu a trăit niciodată din pământ), ci trăind ca lucrători de fabrici și de pământ, nu doresc altceva decât o îmbunătățire o sortii lor ca muncitori plătiți. Astfel este de tot evident că politicianul din Europa și America, ținând cont de dorințele majorității, îi apar ca mijloacele cele mai potrivite pentru îmbunătățirea sortii poporului, tarifele vamale și coloniile; dar pentru Rușii din Rusia, unde 80% din populație trăiesc din lucrarea pământului, unde toți aceștia numai una cer: ocaziune pentru a rămânea și a trăi la țară, aici ar trebui să apară de tot evident, că de altceva e lipsă pentru schimbarea sortii acestor oameni.

Oamenii din Europa și America se află în situația aceluia om, care un anumit timp a răsarit pe un drum greșit, îndepărtat de ținta sa și care se jencăză să-și recunoască rătăcirea, pentru a putea trece în drumul adevărat. Dar

Rușii se află la răspântie și încă mai pot, cum s'ar zice: „să se intereseze despre adevăratul drum”.

Și ce fac acei Ruși cari doresc, sau baremi zic că doresc să introducă pentru popor o soartă mai bună? Ei imitează servil ceea ce s'a făcut în Europa și America.

Ei doresc pentru poporul lor libertatea presei, a religiunii, tarife, deslipirea bisericii de stat și înainte de toate un parlament cu o reprezentanță populară — o reprezentanță care de mult dăinuiește în statele europene și americane, care însă nici cel mai puțin n'a contribuit la resolvarea chestiei agrare, ba nici n'a luat în discuție aceasta chestie. Când politicianii ruși, din oarecare cauză, vorbesc despre chestia agrară, nu fac aceasta în sensul că proprietatea mare de pământ trebuie sistată, ca o mare nedreptate, ci arată numai că e de lipsă să se găsiască mijloace pentru astuparea și amuțirea conștiinței acestei nedreptăți strigătoare, care așteaptă și ea ceasul primenirii, nu numai în Rusia, ci în întreaga lume.

În Rusia sute de milioane de oameni sufer din cauza că sunt lipsiți de pământ, sute de mii se tânguiesc neîncetat din cauza acestei lipse. Când accia cari vorbind despre binele poporului caută mijloace de ajutorare în tot locul, numai acolo nu, unde ar fi de găsit, vrând nevrând ne gândim la teatralistul ascuns pe

Numărul poporal pe 1 an 4. cor.

Pretul unui exemplar 10 fileri

Numărul poporal pe 1 an 2 coraonș

fața realității aspre, îi va convinge să renunțe la planuri de mărire în dauna vecinului și să consimtă, prin o consultare reciprocă, la un nou așezământ politic, pe temeiul principiului național. Românii din regat își vor da concursul ca și până aci și limba lor, pe care o vorbesc ireproșabil, miile de zarzavagii bulgari ce se întrețin pe pământul regatului, precum și întreg litoralul bulgăresc și sârbesc al Dunării, să fie instrumentul înțelegerii reciproce dela București la Atena.

Bulgaria cea mare.

II.

Din cercetările noastre, din toate scrierile citite, chiar și cele foarte binevoitoare pentru Bulgari nu reiese — așa am înțeles noi lucrurile și așa ni se pare că cere bunul simț — ca conducătorii de cete bulgărești din împărăția grecească să fi avut o domnie de *sine stăpânitoare*.

Dacă Bulgarii ar fi avut un țarat întrebăm noi acum la rândul nostru, el ar fi trebuit să aibă hotarele sale firești, aparate de cetăți întărite, după cum se obicinuia pe acea vreme. Cum se face dar, că mai toate cetățile întărite, atât dela Dunăre cât și dela mare nu sunt ele în puterea lor, ci în puterea Grecilor? Acest lucru îl arată chiar Schumberger, care este foarte binevoitor Bulgarilor în scrierea sa: „*Une epopée byzantine*”.

Bulgarii n'au putut avea un stat de *sine stăpânitor*, ci au fost numai o populație care s'a așezat cu învoirea Grecilor în împărăție, s'a creștinat căci era păgână, s'a înrudit cu celelalte popoare din împărăția grecească, și în deosebi cu Slavii și cu Vlahii și, acum, căuta să iasă la suprafață turburând liniștea împărăției și totdeauna gata de hartă și răscoală.

Dovezile ce le aducem mai la vale ne arată cu prisosință, că cetățile dela Dunăre, unde unii istorici pun hotarele așa zisului țarat bulgar — care să fi fost el? — sunt grecești și nu bulgărești.

În comunicarea dlui N. Iorga, făcut Academiei Române se spune că *malul drept al Dunării nu era al Bulgarilor*. Noi mergem mai departe și spunem că nu numai malul drept dar nici malul stâng, al Românilor de mai târziu

scenă, pe care publicul îl vede foarte bine, și ar trebui să-l vadă și ceilalți actori, dar se fac că nu-l văd, pentru că nu voesc să-l vadă.

V.

Ciurda de vite din care se nutresc oamenii, au închis-o în staul la păscătoare. Vitele de mult au isprăvit toată iarba din staul, iar acum mugesc de foame și ar dori să fie duse la pășune. Dar oamenii cari se nutresc din laptele vitelor, au sădit în jurul staurului tutun și flori și au întocmit arene de călărit și de tenis și nu lasă vitele să iasă afară din staur ca să nu le strice întocmirile. Vitele mugesc și slăbesc în tele vor înceta de a mai da lapte, află diferite mijloace pentru îmbunătățirea sortii acelor. Zidesc grajduri și șoproane pentru ca să le apere contra soarelui și a ploii, le întrăuresc continuu, iar oamenii în îngrijorarea lor că vicornele, strămută orele fixate pentru muls, îngrijesc vitele bătrâne și bolnave și seamănă în staur un fel de iarbă mai bună și mai nutritivă. Toate acestea le fac pentru că să nu strice ceace au sămănat și întocmit în jurul staurului. Dar înzadar, numai un lucru ar putea face ei cu folos: să sloboadă vitele pe pășunile grase dimprejur.

Ținuta lor neinteligentă are o explicație: ei nu voesc să strice întocmirile dimprejurul staurului, făcute cu atâta oboseală.

Dar ce va trebui să zicem despre aceia, cari n'au sădit nimica în jurul staurului și cărora prin urmare nu li se poate strica nimica și cari numai din spirit de imitație își țin închise vitele și susțin că aceasta e spre binele lor?

pe care unii spun că asculta de Bulgari, nu asculta de dânsii, ci de Greci.

În cele patru mari expediții pe cari le-a făcut Constantin V Copronimos (741—778) asupra cetelor bulgare răsărite *operațiunile de uscat sunt combinate cu operațiunile flotei trimisă la gurile Dunării, că flota de pe Dunăre primește ordin să ridice pânzele, iar armata de uscat să se întruască în Balcani cu armata debarcată de flotă la Dunăre* (749, 763, 766 și 774).

Intr'o altă expediție împotriva Bulgarilor, căpetenia flotei bizantine, vine la Dunăre ca să ajute pe Leon Foca (916).

Ce ne dovedesc expedițiunile acestea la Dunăre? Ne arată deslușit că malurile acestui fluviu dela Marea Neagră și până dincolo spre Serbia de azi, au fost hotarele împărăției grecești, unde se putea la nevoie concentra armata adusă aci cu flota.

Dacă Grecii n'ar fi fost stăpâni pe malurile Dunării și pe toate cetățile întărite — vechile străji de ordinioară ale Romanilor — n'ar fi avut ei destulă siguranță ca să trimită toate acele armate cari puteau să debarce fără să fie împiedecate de cineva și de aci să pornească împotriva răsculaților.

Ziarul „*L'Echo de Bulgarie*” dă și o listă de așa ziși țari ai Bulgarilor. Unii din ei sunt căpetenii de cete, ridicați de împărății bizantine, la rangul de cezari și stăteau la Marcianopolis.

Schlumberger, ne spune că ei se jucau acolo d'a împărat, îmbrăcați în haine de alaiu și în picioare purtau cisme roșii. Ca să pue capăt odată pentru totdeauna acestor lucruri împăratul bizantin Ion Timisca a dus pe căpetenia Boris II la Sf. Sofia din Constantinopol și l-a pus, în fața mulțimei strănse acolo, să-și scoată cu mâinile sale proprii hainele de alaiu și încălțămintele roșii.

O altă căpetenie bulgară a încercat să joace rolul de țar la Ohrida și a turburat împărăția grecească 55 de ani până când împăratul bizantin Vasile II, supranumit *Bulgaroctonul*, adevărat omorătorul Bulgarilor, a pornit împotriva ei și a distrus-o cu desăvârșire.

Vasile II n'a lăsat picior de bulgar în împărăția bizantină. Toți captivii, în număr de câteva zecimi de mii i-a orbit, iar pe ceilalți i-a trimis în Asia-mică, desființând cu totul orice rămășiță a acestui popor. *Astfel că cele spuse de Bulgari și de unii istorici ai noștri că, după un veac și jumătate, Bulgarii alcătuiesc un nou țarat cade dela sine, nu se sprijinește pe nimic.*

Acest nou stat acclătit în anul 1186 nu este bulgăresc. Este un stat ființat după împărăția grecească dela Tarigrad cade în mâna Latinilor, de către Rorânu și de trei semînții turcești creștinate: Cumani, Tătari și Chazari. Domnitorii acestui nou stat ce și-a păstrat însă tot vechia titulatură: *vasilevs ton Bulgaron ke Romeon* — de unde pretențiile bulgărești — sunt:

Dinastia *Caloiani*, a lui Ioan-cel-Bun, *celnici români din împărăția grecească, rudă cu împărății bizantine*. Acesta a și bătut și prins în marea luptă dela Adrianopol pe Baldovin împăratul francez din Tarigrad;

Dinastia *Asenizilor*, Cumani creștinați, numiți astăzi *găgăuți*;

Dinastia *Tertemizilor*, Tătari, parte creștini, parte păgâni, și

Dinastia *Șişmanilor*, fiii unei chazare, adevărat jidove.

Iată lucruri noi, se vede, pentru Bulgari, căci ei nu pomenesc nimic de toate acestea, tac. Dar hrisoavele și documentele nu tac. Ele vorbesc și răstoarnă toate cele puse la cale cu atâta trudă de Bulgari. D. Caselli.

Post pacem . . .

— Un vis unic în felul său. —

Ce va fi după pace? Desigur aceasta e întrebarea pe care mulți și-o pun așteptând cu nerăbdare un răspuns, care vădit întârzie. Sub titlul „*Almodtâm*”... în ziarul „*Ujság*” din Cluj a apărut zilele trecute un articol în care d. Dr. Kalmár Antal, — un zelos colaborator al ziarului amintit — încearcă să ne dea răspuns la întrebarea de mai sus. Acest articol, — exemplar prin felul de gândire, — îl socotim demn să fie cunoscut de cetătorii „*Romanului*”, drept aceea îl traducem în întregime:

„Am avut un vis atât de interesant, încât trebuie să vi-l spun. Bine înțeles „noi eram învingătorii”. Pa- cea au dictat-o puterile centrale și odată isprăvite a- facerile externe: am făcut ordine în casa noastră!..

În Austria încetează sistemul provincial, iar în locul lui pășeste cel comitatens. Pe viitor nu mai avem Boemie, Moravie sau Carintie, diete, guvernatori și autonomii provinciale, nu mai sunt decât comitate boeme, morave, germane etc. Diferențul dintre Boemi și Germani nu mai poate fi discutat decenii întregi (e cunoscut că în Austria diferențul acesta e o chestie, care a produs demisionarea guvernelor dinaintea lui Stürgkh), nu se vor mai putea juca de-a stat în stat, iar provinciile devenite comitate nu vor avea alt lucru și alte drepturi. Cu un cuvânt în Austria locul decentralismului îl ocupă sistemul centralistic bazat pe comitate. În fine, — har Domnului, — au luat ceva dela noi și austriecii!

Ungaria recapătă comitatele Szerém, Verőcze și Požsega, respective așa numita Slavonie, care până la 48 a aparținut țării mame întocmai ca bunăoară comitatul Heves sau Csongrád și numai în 1868 au fost deslipite de ea.

Ungaria până acum a avut o singură țară alipită: Croația; va avea de acum trei: Croația, Bosnia și Herțegovina și banatul de Macsó, toate trei sub diferiți bani. (Așa dar în Austria sistem centralistic, la noi contrariul. Cu un cuvânt schimbăm rolurile. — Trad.) La Croația se va adăuga Dalmația (probabil pe baze geografice) și sub banul croat, aceasta va forma prima țară afiliată. Fiume rămâne și pe mai departe autonom. Bosnia și Herțegovina devenind banat vor forma a doua țară afiliată, Reînființându-se banatul de Macsó, așa cum l'a creiat Bela al IV-lea, — dela Drina la Morava, — Ungaria va avea și a treia țară afiliată. *Ungaria, — ca țară mamă, — mărită cu cele trei comitate slavone, împreună cu cele 3 țări afiliate va forma imperiul maghiar, — 420 mii klm. pătrați.*

Țările afiliate își vor trimite deputații în parlamentul ungar, întocmai ca azi Croația, cu deosebirea că numărul lor a sporit, dela 40 la 100. Cea mai interesantă parte a visului e aceea că de acum despre trialism nu se mai aude nimic, ca nu cumva cele trei țări afiliate oarecând să formeze o Croație mare.

Ceea ce a pierdut Austria prin împărțirea asta, câștigă în Polonia rusească...

Forma dualistică a monarhiei rămâne și pe mai departe, potrivit numai emblemele după noua stare de lucruri.

Mai radicale schimbări s'au făcut în organizația internă. Reformele de drept public expuse în lucrarea mea „*Uj Dualizmus*” încă n'au intrat în vigoare, acestora numai peste 30 de ani le vine rândul, dar reforme cardinale totuși s'au introdus. Un exemplu, ca să nu amintesc mai multe: *la regimentul din Kecskemét* (cel de honvezi!) nu vor fi împărții numai cei din partea locului, ci și feciorii din comitatul Hunedori și, — să luăm aminte, — au încetat școlile naționalităților (sic), cele 7000 de școli ale naționalităților (probabil „confesionale”, căci cu știrea și învoirea dlui Kalmár în Ungaria n'am cunoștința decât de școli de stat și școli profesionale! — Trad.)

La acestea m'am deșteptat: ce-a fost, vis sau realitate?”

Până aici articolul dlui Kalmár. Realitatea nu e încă; vis să fi fost? La tot cazul ciudat vis! Imi vine să cred că d. Dr. Kalmár își pune noaptea o hartă la cap...

România nevoită să părăsească neutralitatea.

Gele mai covârșitoare clipe ale neamului românesc.

D. Ionel Brătianu și parlamentarii liberali. — În locul mesei tronului un nunțiu regal. — România nevoită foarte curând să părăsească neutralitatea — Elocvența tragediei Belgiei și a Serbiei. — Remanierea guvernului român a fost amânată. — Știri grave despre agitațiile agricultorilor din Oltenia.

Arad, 26 Noembrie.

Ziarul „Vitorul”, oficiosul guvernului român, revine în numărul său de Sâmbătă, 7 Noembrie v., cu noul amănunte și comentarii în jurul constăturilor parlamentare urmate timp de trei săptămâni între primul-ministru român d. Ionel Brătianu și parlamentarii liberali și observă următoarele:

„Șeful partidului național-liberal după un expozeu luminos și documentat, în care a arătat fazele războiului mondial în raport cu situația externă a României — a demonstrat că nici un moment prielnic nu a atins țara noastră în complexul de evenimente militare și politice ce s'au tors în jurul ei, — și că ideea de conversațiune l'a atras mai mult ca pofta de aventură, a cerut solemn într'un apel mișcător, care a adus pe toate genele roua binefăcătoare a lacrimilor, să-și spuie fiecare fără înconjur și fără reticență gândul, întreaga cugetare, oricât de neplăcută ar fi. El a solicitat și a conjurat, cu o rară elocință, pe aceia cari din vre-o considerație personală, de afecțiune sau recunoștință, — de teamă sau devotament ar tăcea, pierzând din vedere interesele neamului care trece acum prin cele mai covârșitoare clipe a Istoriei lui, să iasă din rezerva lor și să-și spună fără ocol, gândul lor.

Primul-ministru al țării a adăugat că este criminal acela care, în această constăturire intimă — fără nici o primejdie pentru tactica acțiunii de stat — nu ar spune observațiile, sfaturile sau criticile sale, oricât de severe ar fi ele.

Șeful guvernului după ce a arătat, că nimeni nu este mai dogorit ca el de setea d'a spune într'o zi toate tainele diplomatice și greutățile cu cari a luptat, fiind aceasta singura sa răzbunare, a încheiat spunând încă odată că dacă oricare din amici, crede că în această clipă supremă, un alt bărbat politic, poate duce cârma, cu mai multă isbândă spre împlinirea aspirațiilor noastre, să i se indice cu sinceritate acest lucru și gata este la orice jertfă pentru binele țării și al neamului.

Toată lumea a înțeles atunci, odată mai mult în ce mâni destoinice erau destinele țării, și de aceea toate cuvântările ce s'au rostite apoi, cu cea mai perfectă libertate de cugetare — în toate grupurile de către toate vârstele și temperamentele — erau nu numai călduroase asigurări de încredere, dar erau protestări revoltate contra tuturor atacurilor și a tuturor nedreptăților.

Unele ziare bucureștene anunță, că deoarece deputații din „Federația unionistă” ar proiecta că la deschiderea parlamentului român să întrețină prin strigăte ostile pe regele Ferdinand, în momentul când ar citi mesajul tronului — miniștrii s'au învârtit ca parlamentul să nu fie deschis printr'un mesaj al tronului, ci printr'un nunțiu regal, care va fi citit de primul-ministru român, d. I. Brătianu.

Ziarul italian „Corriere della Sera” din Ro-

ma în numărul său mai recent crede, că România va fi nevoită foarte curând să părăsească neutralitatea.

Ziarul conservator „Inainte” din București în Nr.-ul său de Mercuri, 9 Noembrie v., sub titlul „Tragedia sârbă”, trage următoarele învățăminte pentru interesele statului român din tragediile înfrângerii ale Serbiei:

„Sunt adânc turburătoare știrile ce vin din Serbia.

Un popor care pierde, cu femei, cu bătrâni și cu copii pe câmpul de luptă, asaltat din toate părțile și neajutat de nicăieri.

Și în mijlocul vălmășagului luptei, în mijlocul exploziilor de ghiulele și al loviturii de pușcă, în mijlocul focului care isbucnește din toate părțile, un rege bătrân, aleargă după moarte ca după ultima scăpare, iar moartea fuge de el.

Ce a fost închipuirea marelui poet englez cu bătrânul rege Lear lovit de ingratitudea fiicelor sale cărora le-a împărțit regatul, pe lângă tragedia regelui Petru părăsit de aliații cărora le-a jertfit patria!

Luați aminte popoare mici!

Bunul vostru, viitorul vostru, viața voastră, voi trebuie să vi le apărați.

Tragedia Belgiei, tragedia Serbiei vorbește îndăjuns de grija celor mari pentru voi și de sacrificiile ce sunt capabili să facă pentru voi.

Popoarele mari vor jertfa voastră, nu se gândesc la legitimele voastre aspirațiuni și la apărarea dreptului vostru la viață!

Înimi generoase, minți cu judecată dreaptă se găsește peste tot. Dar atunci când se incinge războiul, fiecare se gândește la sine.

Războiul este pradă, nu este dreptate!

Aventura am reușit s'o înlăturăm până acum, sperăm că vom fi și mai tari în hotărârile noastre azi când s'guduioarea tragedie de pe Vardar și de pe Morava ne arată care este soarta țărilor mici cari se aruncă orbește în războiu pentru a ajuta statele mari”.

Prim-ministrul român d. I. Brătianu s'a îmbolnăvit, și stă de câteva zile în pat.

Din această pricină — afirmă ziarul „Dimineață” — remanierea guvernului român a fost amânată.

Ziarul „Argus” din București, organul agricultorilor, scrie:

„Ne parvin știri grave asupra caracterului ce au luat agitațiunile agricultorilor din Oltenia. Se pregătesc unele evenimente foarte neplăcute pentru cei ce le-au provocat.

Agricultorii olteni vor convoca un mare congres la Craiova, cerând ca să nu fie nenorociți și sugrumați și că în caz contrar dela vorbe vor pași la fapte.

Agricultorii din toată țara cer imperios convocarea unui congres care dat fiind cauzele chemării lui, va fi cea mai grandioasă manifestație a agricultorilor ce s'a văzut până acum în România.

Când a ajuns cutitul la os, nu se mai plânge, dar se urlă!”

Arhiducele Iosif despre modul de luptă al Italienilor.

Berlin, 22 Noembrie 1914.

Ziaristul american Carol Wiegand a vizitat frontul dela Isonzo și de pe platoul Doberdo iar despre experiențele cari le-a făcut și conversația, care i-s'a dat prilej să aibă cu arhiducele Iosif publică amănuntele interesante dela vale:

Canonada concentrată a artileriei, ce dănuiește fără întrerupere ziua-noaptea întrece tot ce am văzut în lumie și Septembrie pe frontul occidental. Chiar nici strâpungerea frontului rusesc la Tarnov și Gorlice de către Germani și Austro-ungari nu se poate compara cu cele ce se petrec pe frontul italian, toate aceste par a fi fost numai un joc de copii pe lângă dueli de artilerie dela Isonzo și platoul Doberdo. Soldații numesc infern platoul Doberdo și înălțimile Podgora și cu drept. Numai cu numirea de infern se pot intru câțva caracteriza cele ce se petrec aci. Actuala luptă, a patra, se deosebește de lupta anterioară, a treia, că generalismul Cadorna a concentrat acum cea mai mare parte a parcului său de artilerie, compus din 1500 tunuri și întreagă forța de atac a armatei sale împotriva platoului Doberdo și a împrejurimii dela Goriza. Ofensivele anterioare ale lui Cadorna, dacă ar fi reușit, rezultatul acesta n'ar fi rămas eventual fără urmări în Austro-Ungaria, care eventual s'ar fi văzut silită să aducă trupe de pe frontul rusesc și sârbesc, ceea ce ar fi provocat o lăncezire a înaintării pe aceste fronturi și poate ar fi fost influințată chiar și situația generală. Generalul Boroevici cu armata sa poate fi comparat cu o nicovală pe care se lasă mereu loviturile ciocanului italian. E similară aceasta situație celei a mostenitorului bavarez Rupprecht la Arras și Ypern și activității mostenitorului german la Verdun și în Argonni.

Apărătorul platoului Doberdo e arhiducele Iosif, care și-a câștigat nume în campania din Carpați, când a apărat pasul Ducla. Trupele, conduse de el, sunt compuse în cea mai mare parte din Maghiari și sporadic (?) găsești între aceștia și Români, dar în cea mai mare parte sunt aceleași trupe cari s'au distins și la Ducla. Arhiducele m'a primit în camera sa de lucru. M'a prezentat Altfetei Sale șeful statului său major.

Arhiducele Iosif m'a spus:

— La pasul dela Ducla a fost grozav. Dar nu mai puțin grea e chemarea noastră aci. De mai multe luni luptăm împotriva unei puteri covârșitoare, iar în săptămânile din urmă pe o vreme cumplită.

Cum luptă Italienii? — Îl întrebai.

La început — a spus arhiducele — sovăiau puțin și se fereau să lupte, azi însă se bat brav și zilnic se îndreaptă modul lor de luptă. Ei înaintează cu avânt puternic, de mulțori asalturile lor sunt mai viguroase decât atacurile Rușilor, dar dacă rezistăm primului asalt, Italienii se retrag repede, câtă vreme Rușii nu-mai încet și reînnoiesc mereu atacul, până când nu-i împușcăm pe toți. Temperamentul impulsiv al Italienilor se manifestă și în modul lor de luptă. Dacă nu reușesc imediat, ei cred totul pierdut. Nu știu că e adevărat ceea ce spun prizonierii, că adevărată tinuta care o observăm în timpul din urmă la Italienii își găsește explicația în faptul, că la spatele coloanelor de asalt stau carabinieri, cari pușcă asupra sovăitorilor și a acelor cari vreau să fugă îndărăt. Nu știu dacă sunt adevărate toate aceste, în general puțină importanță se poate da spuselor prizonierilor.

Soldaților italieni, cari au luat parte în luptă și au fost respinși li se dă timp mai îndelungat de repaos îndărătul frontului. Aceasta și-o poate permite Cadorna, care probabil are de 3 ori atâția soldați, de câți dispun eu, dar eu nu pot face aceasta.

Arhiducele Iosif a vorbit cu admirație despre artileria italiană, care dispune de 1500 tunuri, din cari 150 de calibrul cel mai mare. În unele zile artileria italiană pușcă câte 70 mii de proiectile. Arhiducele m'a arătat apoi pozițiunile bateriilor dușmane conform recunoașterilor făcute de aviatori.

Tactica lui Cadorna, a spus arhiducele s'a schimbat în zilele din urmă, concentrân-

du-și toate atacurile și în special artileria împotriva pozițiilor noastre de pe Doberdo.

Arhiducele mi-a permis să vizitez câteva poziții pe San-Michele.

— Dar — a spus el — sau trebuie să părăsești acele poziții înainte de ce s'ar ivi zorile, sau să stai întreaga zi în vre-o peșteră sau vre-o scobitură în munte, deoarece Italianii slobod asupra drumurilor de comunicație un foc așa de intensiv, încât umblatul ziua e deplin imposibil.

Din însemnările unui glotaș.

Prisonierii de războiu sârbi.

De vre-o două săptămâni, zilnic am prilejul să văd sute și mii de prizonieri de războiu sârbi.

Am greși împotriva umanității, împotriva civilizației noastre, ar trebui să avem inimă de piatră, să fim lipsiți de simțăminte nobile, dacă la vederea acestor prizonieri de războiu nu am simți milă, compătimire. Astfel, e explicabil tratamentul binevoitor și uman, de care prizonierii sârbi sunt părtași la noi.

O mare — foarte mare — deosebire este între prizonierii de războiu sârbi și între cei ruși.

Aceștia din urmă sunt bine hrăniți, au fața îmbujorată, rotundă ca mărul; ei sunt bărbați în floarea vârstei, oameni vânjoși, tari ca fierul, înalți ca bradul. Foarte mulți dintre prizonierii de războiu ruși se pot asemăna cu atleții, unii chiar cu uriașii! Când îi vezi, ai crede, că cu oamenii aceștia poți să urnești și stâncile din loc! Ei sunt bine îmbrăcați, toți, înainte de a pleca pe câmpul de luptă, au fost provăzuți cu uniformă militară nouă, cu cizme noi, durabile.

La prizonierii de războiu însă, nimic din toate acestea!

Între ei, vezi oameni de toate vârstele, începând dela băieții de 15—16 ani până la moșnegi cu părul cărunt, alb ca zăpada, cu mersul gârbovit, — până la moșnegi, cari numai sprijiniți pe cărje pot să umble!

Unii dintre prizonierii de războiu sârbi poartă uniformă militară, alții haine civile. Starea acestor uniforme și haine e de plâns, e deplorabilă în cel mai larg sens al cuvântului. La mulți, la foarte mulți dintre ei, uniforma militară, ori hainele civile sunt numai petece, numai zdrențe. Sunt atât de sfârticate, că o reparare a lor ar fi absolut imposibilă. Puțini dintre ei poartă mantale militare englezești ori rusești. (Spun numai cinea, că „puternica” Anglie și „uriașa” Rusie nu au făcut sacrificii pentru „allata” lor Serbia).

O parte dintre prizonierii de războiu sârbi poartă bocconci, alta opinci cu obiele. Mulți dintre prizonierii în uniformă militară, poartă opinci. Numărul prizonierilor, cari nu au absolut nici o încălțăminte, adevărată a celor desculți, e destul de mare. Cizme, nu are nici unul.

Aproape a treia parte a prizonierilor de războiu sârbi sunt oameni slabi; fața li-e palidă, suptă, ochii le sunt căzuți în cap, până la orbite, având înfățișarea oamenilor, cari vreme îndelungată au fost bolnavi, au suferit de boale grele.

Decorații militare nu am văzut la nici unul. Dintre prizonierii ruși, foarte mulți au diferite decorații militare.

Prizonierii sârbi, în cea mai mare parte a lor, au bani, nu însă așa de mulți ca Rușii. Puțini dintre ei, afară de bani sârbești, bani de hârtie și argint — mai cu seamă monete de câte 50 para și de câte un dinar, bătuți anul acesta — mai au și napoleoni, lire turcești.

Vorba li e blajină, dacă îi agrăiești îți răspund cu cuvânt.

Cântecele lor, doinele lor, sunt mai frumoase ca cele ale Rușilor. Au mai mult farmec, mai mult foc, mai multă duioșie, o duioșie care te impresionează, te emoționează. Ei nu cântă așa de mult ca prizonierii ruși. Ei cântă ca să-și aline durerile, ca să-și alunge gândurile apăsătoare, de cari

sunt stăpâniți. Prizonierii ruși cântă ca să omoare vremea, ca să-și petreacă.

Prizonierii sârbi sunt mai viol, mai sprinteni, mai comunicativi, mai vorbitori decât prizonierii ruși. Istețimea, agerimea minții lor, întrece cu mult pe cea a Rușilor.

Dela începerea viguroasei ofensive a noastre și a aliaților noștri germani contra Serbiei, în ziarele dela noi am cetit multe articole, tot astfel și comunicate oficiale, atât de ale noastre cât și de ale aliaților germani, cari unanim aduc elogiul armatei sârbești, spunând, că ostașii sârbi luptă cu îndârjire, cu tenacitate, cu adevărat eroism. Că acești ostași, în mod uimitor disprețuiesc moartea. Ce crudă, ce fatală ironie!

Cetind articole de ziar, cetind comunicatele oficiale, admiri, te însuflețești de eroismul ostașilor sârbi — iar când îi vezi, când îi privești, te cuprinde mila și compătimirea față de ei.

Involuntar, cu neîncredere te întreb:

— Aceștia sunt dușmanii noștri atât de încăpăținați? Oamenii-fantomele acestea luptă cu atâta îndârjire, vitejie, cu atâta eroism? Zdrețuroșilor, goilor acestora le cântă osanale ziarele noastre din patrie, ziarele din întreaga Europă? Lipsiților acestora de încălțăminte (— e iarnă acum!) — comunicatele oficiale ale noastre și ale aliaților noștri germani, le recunosc calitățile, virtuțile lor militare?!

Ce crudă, ce fatală ironie!

Astăzi, micul dar eroicul regat al Serbiei stă înaintea prăpastiei. Abia câțiva pași îl mai desparte de abisul înfiorător; fatala oră se apropie, în fiecare clipă se așteaptă să i se audă sunetele lugubre.

Nu viitorul, ci existența, viața Serbiei se prăbușește în grozava prăpastie.

Și în fatalele, în nespul de fatalele clipite, când se desfășoară cel de pe urmă act al dureroasei și sângeroasei tragedii a Serbiei, unii dintre fiii ei, unii dintre vitejii ei ostași, într-o țară victorioasă, — vând, pentru doi-trei gologani nasturi dela mantale militare englezești și rusești...

Timișoara, Brumar.

Alex. Țințariu.

Comunicate oficiale despre mersul războiului.

Biroul telegrafic ungar ne trimite spre publicare următoarele telegrame oficiale:

Budapest, 25 Noembrie. — Se comunică dela cartierul general:

Pe frontul rus: Evenimente de importanță nu sunt.

Pe frontul italo: Luptele despartite din valea Vipach și muntele San Martino s'au continuat fără întrerupere toată ziua și toată noaptea. La nord de muntele San Michel inamicul a atacat fără preget, cu o violență extremă; în mai multe rânduri a năvălit în tranșeele noastre, totdeauna însă a fost respins cu aceeași eficacitate de regimentele de infanterie No. 7 și 27 din Alpi. Deasemenea s'a zădărnicit un atac al Italianilor direcționat contra muntelui San Michel. Cu succese variabile s'au continuat luptele de pe San Martino, până când către seară bravii noștri hovezi au recapat definitiv toate pozițiile noastre. Capul podului Gorița, partea sudică a orașului și satele Rupa și Savogna au fost expuse violențelor canonade. Mai multe batalioane dușmane au atacat la Oslavia, l-am respins însă și am nimicit două escadroane. Doi avioni de-al noștri au aruncat bombe deasupra Tolmezzorei.

Pe frontul sudostic: La răsărit de Foca am respins Munteneștii. La sudvest de Sienița am trecut frontiera munteneștină. La ocuparea Mitroviței am făcut prizonieri 10 mii Sârbi, 6 tunuri de mare calibru și 12 tunuri de campanie, mulțime de arme, locomotive, 130 vagoane și altă mulțime de muniții de războiu. O diviziune austro-ungară, înaintând dela Mitrovița, a atins ținutul Vucitici. Spre sud de aici, trupele germane și bulgare sunt gata să treacă Sinița. În lupte

tele apropiate dela Pristina am făcut prizonieri 6800 Sârbi și am luat 6 mitraliere sârbești.

Berlin, 25 Noembrie. — Se comunică dela marele cartier general:

Pe frontul occidental: Evenimente de importanță nu sunt.

Pe frontul oriental: Armata generalului Hindenburg. Bersemünde este în posesiunea noastră. Numărul prizonierilor a sporit la 9 ofițeri, 650 soldați, iar prada luată: 3 mitraliere.

În armatele principelui Leopold de Bavaria și a generalului Linsingen situația e invariabilă.

Pe frontul din Balcan: La Mitrovița, armata generalului Kövess a făcut prizonieri 10 mii sârbi și a luat 10 tunuri. În luptele din jurul Pristinei și a Siniței prada de războiu este de 7400 prizonieri și 6 tunuri, și multe muniții de războiu.

Războiul european.

Luptele dela Gorița.

Budapesta. — Corespondentul lui „Pester Lloyd” anunță dela cartierul presei: *Infanteria puternică italiană a ocupat cu asalt localitatea Oslavica ce se găsește în partea nordică a capului de pod dela Gorița.* Noaptea au pătruns în localitate trupe dalmatine și au măcelărit garnizoana italiană. Italianii surprinși în edificiu s'au predat. Cu prilejul unui alt asalt, gornistul Covaciu de 18 ani a suflat de asalt, fără să primească ordin. Gornistul Covaciu cu toate că a fost rănit de nouă ori, n'a încetat să sufle de asalt, până ce n'a căzut fără simțiri, dar trupele i-a respins în mod sângeros pe Italiani. Covaciu se găsește acum în spitalul din Gorița. A fost decorat cu o distincție mai mare. *Italianii continuă să bombardeze orașul.* Singur asupra străzii Via Trieste au tras la 600 proiectile. În zilele din urmă au căzut victimă bombardării 30 de cetățeni, iar până acum au fost stricate 1300 edificii, iar peste o sută au ars de tot. Palatul episcopal e ruinat total.

Prizonierii austro-ungari din Serbia.

Lugano. — „Corriere della Sera” i-se anunță din Monastir cu datul de 20 Noembrie:

Aci au sosit ieri 6 ofițeri austro-ungari, cari se găsesc în captivitate sârbească din Decembrie, anul trecut. Acești ofițeri sunt Italianii din Istria și Sârbi le-au permis să se poată duce la Salonice. Ei au parcurs drumul până la Monastir într-o lună. *Celalți prizonieri merg în grupuri prin Albania spre țărmul Mării Adriatice, unde vor fi imbarcați pe vapoare și vor fi transportați în Scoția.*

Situația soldaților sârbi, ofițerii o prezintă ca desperată.

Kitchener despre armata de 4 milioane a Angliei.

Berlin. — Lui „Vossische Zeitung” i-se anunță din Genf: Ziarele lyoneze au informații din Atena, că Kitchener s'a lăudat în capitala grecească, că *Anglia va avea în Martie anul viitor, sub drapel 4 milioane soldați, iar afară de aceasta Anglia poate înarma și providea cu toate cele necesare 6 milioane de Ruși.*

40 mii negri în drum spre Salonice.

Lugano. — Se anunță din San-Remo: Colonelul englez Aubet-Hulton, care se duce la Salonice a declarat corespondentului lui „Italia” că *din Durban au plecat 40 mii sudafricani, cari se vor alătura trupelor engleze din Salonice.* Trupele aceste erau destinate până acum pentru Africa orientală.

(Durban sau Port Natal e un oraș la mare cu port în Africa de sud, spre sud-ost dela Pretoria.)

LIBRĂRIA CONCORDIA
ARAD, STRADA DE AK FERENC NR. 20.

Aparut o serie nouă din cele mai frumoase ilustrate cu porturi naționale românești (bromargint, brune). De prezent sunt numai matt, iar peste 3—4 săptămâni vor fi și colorate. O serie de 25 bucați costă Cor. 5. × 35 fileri porto recomandat, 100 bucați franco Cor. 14.

Incoronarea micadoului.

Petrograd. — „Ruskoje Slovo” anunță că pregătirile pentru serbările de încoronare a micadoului sunt în curs. La încoronare vor fi reprezentate toate statele înțelegerii și cu acest prilej, după cum e informat „Ruskoje Slovo”, atât micado cât și primul ministru Okuma vor face declarații memorabile privitor la politica viitoare a Japoniei, cari vor fi cel mai însemnat moment în istoria Japoniei moderne.

Grey acuză pe ofițerii svedieni.

Stockholm. — Aci a făcut mare senzație declarațiile lui Sir Edward Grey, că ofițerii jandarmeriei persiane, cari se știe sunt svedieni, au ațâțat pe jandarmi la revoluție împotriva guvernului persan și au tăiat sârmele de telegrafie. O impresie penibilă a făcut mai cu seamă faptul că „Daily Chronicle” i-a acuzat pe ofițerii svedieni cu tradare. Aftonbladet scrie, că după părerea corpului ofițerilor svedieni aceste știri trebuie primite cu rezervă. Căpitanul Allau Ugglă a declarat că crede de neprobabil că între jandarmii persieni să fi fost vre-o mișcare revoluționară, dar nu e exclus, că sârmele de telegrafie au fost tăiate și așa s'ar fi răspândit știrile despre mișcarea revoluționară a gendarmeriei.

Surprize engleze și franceze în Balcani.

Paris. — Un membru al guvernului sârb a declarat corespondentului din Salonic al lui Petit Journal, că Serbia se gândește să ia ofensiva îndată ce trupele franceze și engleze vor fi destul de tari în Macedonia. Primul ministru Asquith a adus pe cale telegrafică la cunoștință guvernului sârbesc că Anglia e ferm hotărâtă să continue expediția. Franța și Anglia pregătesc în Balcani surprinderi cari se vor realiza în curând.

Concentrarea armatei bulgare.

Berlin. — În urma știrilor din ziarele franceze, comanda din Salonic a trupelor ententei a anunțat că întreagă armata bulgară este concentrată în contra frontului trupelor anglo-franceze. Pozițiile ocupate până acum de Bulgari sunt predate trupelor austro-ungare.

Grupările trupelor sârbești.

Salonic. — Patru vase mari de transport au sosit ieri aici. Alte cinci vase cu munitii, aeroplane și automobile sunt în drum. La Monastir a început transitul munițiilor și tunurilor pentru armata sârbească. O parte a trupelor sârbești din Albania au fost atașate trupelor de apărare a pasului Racianic. Bulgarii cari pe frontul nord-estic fac mari eforturi alături au fost respinși în trei rânduri.

Germanii vor ajunge la Constantinopol.

Rotterdam. — Generalissimul Joffre a spus deputatului spaniol Salvetella următoarele declarații referitoare la situație:

Înaintăm sistematic, fără ca să ne prea grăbim. Fac economii cu sângele francez. Frontul occidental al aliaților este independent de situația din Balcani. Negreșit că Germania trebuie să fie cea dintâi care ajunge la Constantinopol, Germanii au necesitatea unei învingeri aparente, care să învioreze opinia germană. Ei știu însă că în occident se va decide.

**PENTRU „ALBUMUL DECO-
RAȚILOR ROMÂNI”**

nu uitați să trimiteți redacției „Românului” grabnic fotografiile vitezilor noastre și informațiunile necesare (locul nașterii, regimentul, vârsta și faptele răsplătite cu medalia respectivă).

**Conflictul între Quadrupla și Grecia — s'a aplanat!
Regele Constantin și nota Quadruplei.**

Nota colectivă a Quadruplei. — Ce se cere Greciei? — Răspunsul guvernului grec. — Grecia satisface pe deplin cererile Quadruplei. — Ce atitudine va lua Grecia față de trupele austro-germano-bulgare? — Vasele grecești din Malta au plecat spre Grecia.

Arad, 26 Noembrie.

Telegrama sosită din Atena, capitala Greciei, anunță, că după consiliul de miniștri grec, ambasadorii împătritei-intelegeri au declarat ziariștilor, că situația s'a limpezit și că se desfășoară normal. Cererile împătritei-intelegeri erau mult mai puțin amenințătoare, decât s'a crezut în general.

Prim-ministrul grec d. Skuludis a declarat corespondentului ziarului francez, „Petit Parisien” că Grecia, cu toate presiunile, de ori-unde ar veni ele, va rămâne neutrală. Neutralitatea va avea un caracter binevoitor față de împătrita-intelegeri și mai ales față de Franța.

Nota colectivă a împătritei-intelegeri a fost remisă guvernului grec ieri la amiază.

Ea a fost obiectul unei consfătuiri, în timpul când regele Constantin al Greciei a oferit un dejun ministrului francez d. Denys-Cochin. Regele l'a făcut pe ministrul Chochin să înțeleagă, că se va face notei o primire favorabilă.

Nota împătritei-intelegeri, care e redactată în spirit amical, cere Greciei confirmarea asigurărilor ce guvernul anterior le-a dat cu privire la situația trupelor anglo-franceze debarcate la Salonic.

Nota roagă un răspuns, cât mai curând. La Atena se crede, că guvernul grec va satisface cererile împătritei-intelegeri.

Se anunță din Atena că guvernul grec a dat deja răspunsul său, la nota colectivă a împătritei-intelegeri. Se svonește, că guvernul grec satisface cererea împătritei-intelegeri în privința că Grecia să nu desarmeze trupele aliate ce se vor retrage pe teritoriul statului grec și să asigure acestor trupe libertatea de acțiune.

Guvernul grec declară că consideră necesară o înțelegere în ce privește siguranța trupelor, apoi chestia facilității comunicațiilor pe căile ferate și comunicațiunea telegrafică.

A făcut o bună impresie la Atena și de-

clarăția împătritei-intelegeri că va retroceda Greciei teritoriile pe cari aceste puteri le dețin în mod provizoriu și că totodată vor da și o rebonificare pentru aceasta.

Se anunță din Atena: Ieri, la ora 5 d. a. a fost remis răspunsul guvernului grec la nota colectivă a împătritei-intelegeri. Răspunsul este redactat în spirit amical. Guvernul grec declară că satisface cererile împătritei-intelegeri și dă acestor puteri toate asigurările ce au cerut Greciei.

Se svonește că pentru evitarea oricărei neînțelegeri sau bănuieli guvernul grec nu va ezita să-și retragă trupele ce sunt concentrate în Macedonia-orientală și în Epir.

În prezent se urmează consfătuiri relativ la atitudinea pe care Grecia o va lua față de Germani și Bulgari, în cazul când trupele acestora vor trece pe teritoriul Greciei urmărind trupele împătritei-intelegeri.

Lui „Secolo” i se anunță din Roma: Ministrul de externe d. Sonnino a avut ieri o lungă consfătuire cu ministrul Greciei, apoi cu ministrul Serbiei.

După amiază d. Sonnino a avut o lungă întrevedere cu primul-ministru d. Salandra.

Ministrul francez d. Denys-Cochin crede necesară încheierea unui acord de neutralitate, care să asigure situația armatei aliaților. Până acum guvernul grec n'a făcut nici o declarație obligatorie în această chestie. Ziarul „Hestia” pretinde a ști, că actualmente se urmează tratative în această chestie cu ministrul Cochin, care s'a întors la Atena venind dela Salonic.

Un comunicat oficial al guvernului grec anunță, că guvernul englez a permis ieșirea vaselor grecești încărcate cu cereale și mărfuri, cari fuseseră reținute la Malta. Guvernul englez a permis și transmiterea telegramelor prin Malta.

Recepțiunea fără bigamie a religiei mehedane.

Budapesta, 25 Noembrie 1915.

Dintre multele proiecte ce se vor prezenta în cameră, se așteaptă cu mult interes proiectul de lege al ministrului de justiție referitor la recipiarea religiei mohamedane. Organizațiile legislative ale religiei mohamedane în Ungaria au devenit actuale deodată cu anexarea Bosniei și a Herțegovinei, iar astăzi, de când Turcia este aliata noastră, e la ordinea zilei tratarea ei. În Austria, încă înainte cu trei ani, mohamedanismul a fost recunoscut de-o contesiune egală și s'a spus că preoții mohamedani și toate exercițiile religioase ale populației mohamedane sunt împărțite și stau sub scutul acestor legi ca și toate celelalte religii și contesiuni.

Fondul proiectului de lege prezentat de ministrul de justiție este că dogmele și obiceiurile religiei mohamedane să fie împărțite de aceleași drepturi ca și toate celelalte religii din Ungaria însă numai până la limita în care nu se contrariază cu legile statului. Aceste statoriri se referă mai cu seamă la bigamie, ceia ce este o condiție a legii mohamedane.

Aceste concesii chiar și în Turcia sunt limitate legilor ligionare, în urma cărora nici în Turcia, un mohamedan nu poate avea mulți de patru soții legitime. În Ungaria, unde legea pedepsește bigamia, aceasta lege se va extinde și asupra mohamedanilor. Astfel, cu toată recipiarea religiei mohamedane din Ungaria, Turcii cari trăiesc aici, nu pot avea decât o singură soție legitimă.

„O listă de cărți ieftine pentru soldații noștri”.

— In atențiunea dlui Sinbad, —

Citim în revista din Blaj: *Cultura creștină* Nr. 17: Tot mai des și mai stăruitor se ridică în timpul din urmă, în presa noastră, glasurile oamenilor de inimă, cari se gândesc la eroii noștri din tranșee și spitale dorind să pornească o mișcare cât mai mare și mai bine organizată pentru ajutorarea lor cu aceea hrană, ce poate să le picure în inimi din slova tiparului. Abia avem organ de publicitate, care să nu fi avut, chiar în repetite rânduri, cuvinte pline de căldură, cari să îndemne ori să îndrume în această chestiune atât de însemnată, și ca iubire față de frații noștri, și ca prestigiu. De repetite-ori s'a pus într'un număr trecut (15) pentru o soluție a ei în sensul organizării acestui fel de ajutor după parohii, așa că fiecare parohie să se îngrijească de soldații proprii. O idee nu se poate mai practică și mai ușor de realizat. Prin înfăptuirea ei pe toată linia, ce numai prin ordine — cerculare ale Ordinariatelor noastre se va face — cum se accentuează și la alt loc al acestui număr — credem și noi, că se va putea ajunge la rezultate multă-mitoare.

In strânsă legătură cu această chestiune, care privește numai cadrul, în care are să se desfășure acțiunea de ajutorare cu cărți, este apoi chestiunea, poate chiar mai însemnată decât aceasta, a cărților ce sunt de a se trimite pe câmpul de luptă sau în spitale. In privința aceasta s'a scris puțin și mai mult numai în generații. Singur *Românul* din Arad a găsit că e bine, să intre în amănunte, publicând în mai mulți numeri consecutivi (începând cu Nr. 229 — 3 Noemvrie c. —) „o listă de cărți ieftine pentru soldații noștri”, compusă de Sinbad (?). Ni se dă acolo o serie de 191 cărți, grupate în următoarele 10 despărțăminte: I poezii populare (8); II povești populare (20); III poezii (15); IV descrieri de călătorie (17); V nuvele și romane (41); VI povești, sfaturi pentru țărani (30); VII cărți de popularizare a științelor (25); VIII biografii de oameni mari (10); IX istorice (15) și X filozofie (10).

Lista aceasta e compusă cu multă grijă, ținând să indice la fiecare carte unde, în ce bibliotecă, a apărut și cât costă, precum și aceea dacă e pentru intelectuali sau pentru popor (țărani). Și totuși ea ni se pare foarte defectuoasă. Autorul însuși ne previne în direcția aceasta, spunând că „i-au lipsit o mulțime de cărți pe cari le-ar fi recomandat” și n'a avut la îndemână nici toate cataloagele, câte-i trebuiau. Având deci d. Sinbad și cataloagele pe cari deocamdată nu le-a putut utiliza (Ciurcu, Krafft și Bornemisa), ne-ar fi dat, o listă mai completă a cărților ce puteau să intre sub titlurile atât de diferențiate ale singuraticelor grupe. Am fi avut atunci credem, o listă cu mai multe „poezii sau povești populare”, ori — fiindcă și altfel preva-lează cărțile pentru intelectuali, ce încă e un defect, — ar fi crescut poate numărul „nuvelor și romanelor” ori chiar a cărților de „filozofie”, dar lista și atunci ar fi fost defectuoasă. Ea are un defect de naștere, îi lipsește o întreagă grupă de cărți, care trebuia să intre în listă, și chiar la locul prim: grupa produselor așanumitei literaturi religioase.

Soldații noștri din tranșeele pline de fiorii morții ori din spitalele atât chinuri și suferințe, au lipsă și cer înainte de toate cărți de rugăciune și peste tot cărți de cuprins religioasă. O știm aceasta din gura răniților și din atâtea scrisori venite de pe acele locuri de jale, cari toți și toate cer acum cu insistență această hrană pentru sufletele lor chinuite. Dar chiar să nu avem la îndemână aceste mărturii clasice ale adevăratelor lipsuri din sirurile noastre, sufletul nostru creștin neapărat trebuie să ne orienteze asupra acestor exigențe elementare. Dacă în orice vreme trebuie să ne turdim din răspuneri a întări în suflete credința în adevărurile în veci neschimbate ale legii noastre creștine, și dacă oricând trebuie să cercăm a îndrepta spreceeriri privirile scâldate în nădejde, îndemnând pe oameni la fapte bune din iubirea de Dumnezeu și de aproapele, apoi astăzi trebuie să o facem mai mult ca oricând. Nu zice nime, că pe lângă această hrană nu putem oferi soldaților noștri și lectură bună și folositoare de altă natură, dar înainte de toate trebuie să ne gândim la aceasta.

Și aceste lipsesc la d. Sinbad. Am fi nedrepti față de dânsul, dacă nu am aminti, că în lista d-sale se găsesc și câteva cărți de această natură, aruncate iac-așa în „despărțăminte” felurite. Așa bunăoară sub titlul „Povești, sfaturi pentru țărani” găsim: „Călăuza creștinului în biserică” A. 20, „Carte de rugăciuni” A. 32,

„Povești morale de L. Tolstoi” (I) BpS 41; apoi sub titlul „Biografii ale oamenilor mari” dăm de „Din viața sfinților (Ioan Gură de aur)” A. 3; iar sub titlul „Filozofie” e pusă cartea scoasă anume pentru aceste vremuri de păr. Mangra „Cuvinte sufletești de Carmen Sylva”. Și de vom vrea să înșirăm aici și „Vieța unei mame credincioase a păr. Lupas” A. 23, și să zicem „In războiu” a păr. Ciurcu, am terminat cu cărțile de această natură. Va să zică, din 191 de cărți abia cinci, ori dacă vrei șapte, suat de cuprins religioasă, iar restul e profan. Așa că ne face impresia că d. Sinbad n'a s' gândit, să ne dea o listă de cărți potrivite pentru soldații noștri, ci una de cărți ieftine, fără considerare la ceea ce sunt în aceeași vreme și potrivite. Și este un mare defect acesta.

Adevărat, că numărul cărților bune de această natură nu est. tocmai mare, și în numărul ultim al acestei reviste se chiar zugrăvește în colorii negre această lipsă, dar o listă a lor totuși poate să se compună, ba se chiar impune o compunere a ei, direct pentru motivul că sunt atât de puține. Am putea să facem noi această listă și să dăm în aceste coloane, dar credem că e mai bine ca ea să apară tot în „Românul” *Intercontesional* și tot din penza dlui Sinbad, care poate să ne-o dea cât mai completă.

Il rugăm deci să nu se supere pentru aceste reflexii, făcute cu cel mai curat gând, și să ne împlinească dorința. Va face un bine. Dr. Alexandru Rusu.

INFORMAȚIUNI

Arad, 26 Noemvrie 1915.

Mamei ...

Iubită mamă, — ești fiica unui smerit preot, al căru-l părinte, moși și strămoși, cu toții cucernici bogoslovii, au fost îndreptând din patriarhale vremuri, în calea Domnului, credincioșii acestui cătun. Din sus de casa noastră puțină în vale, se înalță sfios lăcașul dumnezeesc — biserica bătrână — sub a cărei boltă milostivă, slujiră cuvântul sfânt strămoșii tăi umili și la a cărui umbrire, rând pe rând se scuseră în neant. Sufletul tău nobil e perpetuarea și perfecționarea sufletului lor de mucenici blajini și în orele de încercare, petrecute în rugă, răsar ei din neguri, se coboară la tine, te sfătuiesc și mângăie și din ascunsa vieții înțelepciune îți isvodesc puterea magică, să poți infrunta vitregitatea clipelor amare.

— Bogată comoră de matroană, — șase feciori și-a hărăzit destinul! Și i-ai închinat Minervei, ca să contribuiești și tu la înălțarea neamului nostru iar acum grozăvenie! — acareturile noastre sunt puștite și casa ta e goală, doar normanul de nimicuri — amintiri studentești — dacă mai mărturisesc, că a fost odată atâta silă de viață tinerescă aici. Atâta răs-globiu increment-a prin ungherele odăitelor, și i-a cerut Cesarul și au încins oțelele ucigătoare, iar pe cel minori și-i fură și acum orașul și răvna după slovă.

— E toamnă târzie... Prin pomul desfrunzit suieră trist vântul sec și rece. Sărutul otrăvit al brumei și-a omorât florile din grădiniță. O atmosferă sufocantă, în care tipetul prelungit al cocoșilor cobesc a moarte nouă. Și gol și pustii de otrava suferințelor e și sufletul tău de mamă îndurerată. În post și rugăciune te ofilești ca și o muceniță și faci milostenie din sărăcia ta.

— Dar nu te compătimesc, iubită mamă! Tu ai credință și nu ești singură și fără rază. Ciaslovul și ruga e arma ta și ajutorul tău în ore de grea ispită, iar credința ta la Precurata îți va ușura și cele mai grozave lovituri, ce vor putea atinge cea mai nobilă inimă a ta de dulce mamă!...

Tr. Mager.

Nouile dărui ale M. S. regina Maria a României. M. S. regina Maria a României, cu ocaziunea vizitelor făcute mănăstirilor din cuprinsul eparhiei Moldovei și Sucevei, a făcut următoarele daruri:

3000 lei pentru refacerea acoperișului dela Schitul Biserican; 2000 lei pentru continuarea lucrărilor clopotniței dela mănăstirea Durău, 1000 lei pentru a se distribuie călugărițelor suferințe și lipsite de mijloace din mănăstirea Văratec; 700 lei în același scop călugărițelor din mănăstirea Neamtu; 200 lei călugărițelor din mănăstirea Bistrița și mănăstirea Slatina și 100 lei celor din mănăstirea Secu.

Administrația Cassei Bisericii aduce M. S. pentru această frumoasă faptă frumoasă și demnă de toată lauda, cele mai călduroase mulțumiri.

CONCESIUNILE ORASULUI ORADEA-MARE PETNRU FAMILIILE INROLAȚILOR. Din Oradea-Mare se anunță: Consiliul orașenesc a hotărât să facă concesionile de neplătire ale tuturor reștanțelor de dare până la finea anului 1915 pentru toate familiile celor căzuți și inrolați în războiu.

Noul ordinațiuni și proiecte în Cameră. Din Budapesta se anunță: Parlamentul ungar convocat la 30 Noemvrie va desbate multime de proiecte noi de legi, va hotări modificatii legislative și guvernul va prezinta câteva noi ordinațiuni. Se va prezinta un nou proiect de lege despre indemnitatea de șase luni; despre cele 87 milioane adaos de scumpete al funcționarilor; despre centrul institutului financiar. Ordinațiuni referitoare la reformele legii matoriale; proiect contra urcării preturilor, și a prolongării legii industriale despre vicinale și subvenția muncitorilor industriași, băieși și comerciali.

Dăruire. D. Dr. L. Domide, medic în Dej a trimis 20 coroane pentru ajutorarea soldaților români deveniți orbi pe câmpul de luptă întru amintirea unchiului său Ioan Issip, proiectude pensionat din Radna-veche. Mulțumiri!

Vorbirea împăratului Wilhelm. Împăratul Wilhelm, însoțit de principele bavarez Leopold a vizitat în 10 Noemvrie armata generalului Woirsch. Festivalul s'a ținut pe întinsul câmp de exerciții împodobit cu drapelele germane și austro-ungare. Împăratul a sosit pe front la ora 12 și jumătate, a parcurs întreg frontul și a salut pe fiecare companie.

— Bună dimineța camarazi — saluta cu prietenie și a distins cu medalii pe mai mulți viteji adresându-le cuvinte emoționante.

Le-a mulțumit succesele raportate de Landwehrul silezian și-a adus aminte de ofensiva din apus a dușmanului și îmbărbătând soldații le-a spus să reziste în tranșee și *cu capetele însângerate să alunge dușmanul* până atunci până când în cel mai apropiat viitor, *e prea probabil că va ingenunchia înaintea noastră.*

Soldații l'au aclamat cu trigăte entuziaste de „hurra”.

† **Ioan P. Lazar,** fost învățător confesional cu diplomă, șef contabil al institutului financiar „Silvania” din Șimleu, redactor al ziarelor „Gazeta de Duminecă” și „Gazeta învățătorilor”, proprietarul medaliei jubilar Carol I, colaboratorul uc plachetă al expoziției gen. rom. în mai multe rânduri membru în congregațiunea comitatensă a Selajului, etc., a încetat din viață în urma unei boli nemiloase la 19 Noemvrie a. c. n., în etate de 53 ani, împărțășit fiind cu sfințele sacramente. Immormântarea regretatului s'a făcut la 21 l. c. după ritul bisericii gr.-cat.

Trimitem familiei răposatului regretele noastre.

Ninsorile din Bihor. Din Oradea-mare se anunță, că o mare parte a comitatului Bihor este primejduită din cauza ninsorilor din săptămâna trecută care au durat două zile de-a rândul. In urma raportului primpretorelui cercului Aleșd, toate drumurile sunt acoperite de zăpadă așa de mare, încât orice comunicație de trăsuri este împiedecată. Drumul ce duce la gară a fost imposibil să se poată parcurge, astfel încât nici expedițiile de poștă nu s'au putut efentui decât foarte anevoios printr'un curier. Dacă ninsorile continuă, orice comunicație va fi intreruptă. Cercul este primejdut și din cauza pământurilor nesămănate. Cele mai multe ogoare nu s'au putut semăna din cauza ploilor de până acum, ceea ce este astăzi împiedecat și mai mult de zăpadă. Astfel pământurile rămân necultivate până la primăvară, când vor reclama muncă îndoită. O mare primejdie ar fi și o eventuală inundatie, ceea ce va fi inevitabil îndată ce zăpada începe a se topi. Primpretorul este foarte îngrijat de aceste semne dezastruoase ale vremii.

Sedința Camerii magnaților. Se anunță din Budapesta: Camera magnaților va ține ședință în 30 Noemvrie la orele 4 după amiază, cu următoarele puncte la ordinea de zi: Cetirea decretului regal. Propuneri prezidențiale.

Pentru „Crucea roșie” din Arad. În aceste timpuri de grea încercare poporul românesc nu odată a dat dovada sufletului său nobil și inimii calde, care simte împreună cu aceia, cari sufăr. Aproape nu trece zi, să nu ne vină de aici, de acolo, câteceva, fiecare îți aduce cu drag obolul său. Astfel și din comuna *Vrani* ne-a venit o surprindere plăcută: fel de fel de bunătăți pentru răniții noștri din spitalul din strada *Deák-Ferenc*. D-na învățătoare *Maria Anca*, — necruțând nici timp, nici jertfă și osteneală, — a umblat în sat din casă în casă și a colectat: grâu, fasole, nuc, cartofi, vin, bani 100 cor., pe cari i-a trimis la adresa noastră. Nu pot îndestul mulțumi în primul rând d-nei *Anca*, care a ascultat de îndemnul sufletului ei nobil, colectând pentru bolnavii noștri, precum și țăranilor din sus numita comună, cari ne-au ajutat prin darul lor în aceste zile grele.

Îi rog în numele meu, al „Crucei roșii” și al răniților din spitalul susnumit, să primească și pe această cale cele mai sincere și calde mulțumiri. — *Arad*, luna Noiembrie, 1915. *Emilia Dr. Trălescu*, conducătoare spitalului din str. *Deák-Ferencz*.

Populația orașului Berlin. „*Berliner Tagblatt*” zice că populația Berlinului în luna 1913 se ridica la 2,053.302 locuitori iar în Octombrie 1915 ea s'a coborât la 1 milion 839.500, din cari 755.994 bărbați.

Pentru refugiații sârbi. La Atena s'a înființat un comitet pentru ajutorarea refugiaților sârbi. În fruntea acestui comitet e dna *Demidoff*, soția ambasadorului rus din Atena. Populația depune la ambasada rusă haine de iarnă, pățuri, bani și diferite alte daruri pentru acești nenorociți.

Industriașii austrieci urgează înțelegerea cu Ungaria. La adunarea uniunii centrale a industriașilor austrieci, s'a primit următorul proiect:

— Uniunea centrală găsește urgentă necesitatea statoririlor cu Ungaria referitoare la politica comercială, vamală și la unitatea teritorială de vamă. Aceste fiind condițiile prin cari se vor putea începe tratativele viitoare ale situației economice dintre monarhie și Germania.

Proiectul cere guvernului să urgeze începutul acestor tratative.

Sciziunea în partidul socialist suedez. Partidul socialist suedez a sters din șirul membrilor săi pe consilierul *Steffen*, d-ii *Larsson* și *Sörte*, pentru că, afirmativ au scris niște articole în senzul unei apropieri de Germania. Acuză în contra lor a fost adusă pe motiv că vor să propage dispoziții rășboinice în Suedia în interesul Germaniei. *Steffen* n'a scris deloc vre-un articol, iar ceilalți doi au denegat să dea vre-o declarație. Excluderea s'a făcut sub presiunea socialistului *Branting*, care dela începutul rășboiului are dușmănie față de grupul celor trei; reîntors nu demult dintr'o călătorie în jurul Europei, a pornit o violentă agitație antigermană, înlăturându-și din cale acești șefi de partid.

Această excludere nu este numai afacerea internă a partidului socialist suedez, ci o urmă a valurilor cari se sbat între statele scandinave și între Rusia.

Controversele născute între majoritatea grupei lui *Branting* și minoritatea grupării din jurul celor trei conducători excluși, sunt bazate pe divergențe principiale internaționale politice. Majoritatea, este aderentă împătritei înțelegeri și dorește cu ardoare înfrângerea Germaniei, până când minoritatea, în această înfrângere nu vede decât primejdia Suediei.

Amazoanele franceze. Ziarul „*Figaro*” scrie despre aceste femei franceze: Sunt în peronul sub sticlă a gării *Saint-Lazare*, poartă mari pălării sure de postav, bluza militărească strămătă, vântat deschisă, fusta-pantaloni în aceeaș culoare. Pășesc mândre în mijlocul mulțimei care le aclamează. Trupele sunt sub comanda *Mdmei Arrand*. La întrebările noastre, ea ne răspunde:

— Naintea d-tale este trupa voluntară a femeilor franceze și belgiene, care vrea să dea armatei ajutor activ. Trupa noastră e împărțită în cinci divizii compuse din spălătoare, cusătoare, bucătărese, artileriste... Noi vrem să fim mobilizate, să înlocuim bărbații în serviciile din dosul frontului și vrem să fim folositoare. Aproape cinci mii femei au răspuns deja la apelul nostru. Fiecare dintre noi cere să fie partașe la apărarea națională, să-și servească patria. Putem fi aplicate la orice muncă, chiar la cea mai grea, pentru ca să înlocuim bărbații cari luptă.

Spunându-mi-le acestea, armata amazoanelor a plecat. Au luat trenul care le ducea la ținta pelerinajului lor la mormântul poetului militar *Paul Deoude*.

x Trăsuri pentru copil, scăunele pentru copil, jucării dela cele mai ieftine până la cele mai fine, apoi elegante reticule pentru dame, garnituri pentru călătorie, manicur și garnituri de pieptare și tot felul de cadouri, obiecte pentru soldați etc., asortiment foarte bogat la *Hegedüs Gyula*, Arad, *bulevardul Andrassy nr. 16*.

x Pieptare (sweter) din păr de cămilă, pantalonii, velințe, tricote, tricote de mătăsă de hârtie, ciorapi de păr, mănuși și tot felul de obiecte pentru iarnă, pardesiuri de gumă, pălării elegante, cravate, albituri etc., în asortiment bogat, cu prețuri foarte ieftine în prăvălia de modă pentru bărbați „*Chic*”, Arad, *bulevardul Andrassy nr. 16*.

x Ocaziune specială! Am reușit să cumpăr ieftin dela un renumit fabricant german un stoc de cele mai fine fabricate de piele și anume: reticule pentru dame și pungulițe pentru bani mărunți. În consecință sunt în situația a oferi on. mei mușterii toate aceste mărfuri cu prețuri convenabile. *Marele magazin Fischer, Arad*,

Cafea ieftină de Crăciun!

Firma noastră de import *F. A. DEGAN* în FIUME (Postaflok nr. 163) ne avizează că a primit un transport mare de cafea, deci o vinde cu prețuri tare reduse. — Scrieți românește!

No. 1	Cafea Santos, aleasă și frumoasă	1 kgr.	4-80 cor
10	Cuba fină, frumoasă	1 kgr.	5 00
14	Cuba cea mai fină	1 kgr.	5-40
15	Cuba mărgele aleasă	1 kgr.	5-40
16	Cuba specialitate	1 kgr.	5-80
21	Ceylon fină	1 kgr.	5-60
24	Lava aurie	1 kgr.	5-40
106	„Victoria” cea mai fină mixtură	1 kgr.	5-80

5 kg. se trimite cu poșta francat și vămuit prin rambursă.

Vești din Olanda spun că se va urca prețul la cafea în mod ne mai auzit și multe calități vor lipsi. Provedeți-vă la timp pentru Crăciun, căci și așa ajunge cu întârziere.

Ultima oră.

KITCHENER COMANDANT AL FORTELOR DIN BALCAN.

Genl. — Se anunță din Paris: Indată ce vo sosi un număr mai mare de trupe engleze la Salonic, *Kitchener* va lua comanda supremă asupra forțelor din Balcani.

GRECIA IMPLINEȘTE CERERILE INTELEGERII.

Atena. — Ziarul guvernului „*Nea Himeră*” comunică următoarele: Șeful statului major *Dusmanis* nefăcând nici o obiecțiune, guvernul grec s'a învoit ca înțelegerea să-și creieze o bază de operațiuni pe teritoriul Greciei, de unde să-i poată ataca pe Germani și Bulgari.

SĂRBI APĂRĂ MONASTIRUL.

Rotterdam. — „*Daily Telegraph*” scrie: În Monastir situația nu s'a schimbat. Sărbii au făcut pregătiri întinse pentru apărarea Monastirului.

BULGARII ATACĂ FRONTUL FRANCEZILOR.

Roma. — *Motivele, pentru cari au amânat Bulgarii înaintarea lor spre Monastir sunt mai mult strategice. Sămbătă au început să-i atace pe Francezi la Gradsko 80 mii Bulgari. Artileria bulgară a voit Sămbătă să ocupe podul dela Raieci, dar lupta a fost îndreptată pe neașteptate în altă direcție. Situația trupelor antantei e foarte dificilă.*

Redactor responsabil: *Constantin Savu*.

POȘTA ADMINISTRAȚIEI.

Dna *Elena Șirian*, *Ruszkabánya*. Am primit suma de cor. 1.46 pentru cărțile trimise din librăria noastră, fiului dv. la *Feldpost* Nr. 251.

Emil Solomon, *Dobrovăț*. Am primit 40 cor. în abonament până la 31 Decembrie 1915.

Dr. E. S. Blaj. Abonamentul dv. a expirat la 31 Iulie a. c.

Dimitrie Răbăgia, *Caransebeș*. Am primit 7 cor. în abonament până la 31/XII 1915.

P. Vuia. Am primit 4 cor. 20 fil. abon. pe Decembrie 1915 și Ianuarie 1916.

Aron Serb, ferar, *Poiana*. Am primit 10 cor. în abonament până la 31 Decembrie a. c.

Vasile Suci, *Erched*. Am primit 7 cor. în abonament până la 31 Decembrie a. c.

Ales. Vasiadi, *Tămașda*. Am primit 7 cor. în abonament până la 31 Decembrie 1915. Ziarul de aci se expediază regulat în fiecare zi. Trenurile merg foarte neregulat și probabil din cauza aceasta primiți așa de neregulat ziarul.

„Câmpiana”

Institut de credit și economii, societate pe acții în *Mócs* (*Kelozs megye*).

Concurs.

Subscribul institut de credit și economii primește numai decât în serviciile sale:

1. Un contabil cu salar lunar de C. 200.

2. Un practicant cu salar lunar de coroane 120.

Cei, cari doresc, să ocupe unul din aceste posturi, să-și trimită actele până la 4 Decembrie a. c.

»CÂMPIANA«

institut de credit și economii societate pe acții în *Mócs*.

(Ca 2558-8)

ANUNȚ.

Ca practicant se primește un tânăr din familie bună, absolvent de 3 sau 4 clase medii; precum și un comis; (specialist în manufactură se preferă). la firma

Ioan Comșa & Fiu.

(Co 2559-3)

Seliște (*Szelistye*).

Semințe de curcubetă

(dovleac, iudae) în orice cantitate cumpăr cu cel mai mare preț al zilei, plătite în bani gata. Oferte sub deviza »Semințe de curcubetă« să se trimită la administrația ziarului »*Românul*« în Arad.

PENTRU „CARTEA DE PAUR ROMÂNEASCĂ”

nu uitați să trimiteți redacției „*Românului*” orice act, dovadă de vitejie
::: săvârșită de eroii noștri. :::

Redactor responsabil: *Constantin Savu*.

TELEFON
NRUL. 750.

CEL MAI MODERN INSTITUT
TIPOGRAFIC ROMÂNESC DIN
UNGARIA ȘI TRANSILVANIA

TELEFON
NRUL. 750.

„CONCORDIA”

: SOCIETATE PE ACȚII. :

ARAD

STRADA ZRINYI. NRUL. 1/a.

Fiind aprovizionat cu cele mai moderne mașini din străinătate și patrie ca: mașini de cules, mașini de tipar, mașini de tăiat și mașini de vărsat clișeie, precum și cu cele mai moderne litere primește spre executare tot felul de opuri, reviste, foi, placate, registre tipărituri pentru bănci și societăți, precum și tipărituri advocaționale, invitații de logodnă, cununie și pentru petreceri. Anunțuri funebre se execută cu cea mai mare urgență. Se execută tot felul de lucrări de aceasta branșă dela cele mai simple până la cele mai fine.

**Executare
promptă. :**

**Prețuri :
moderate :**